

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 125

Valtuustoaloite osallistavan suunnittelun järjestelmälliseksi hyödyntämiseksi ja raportoimiseksi julkisessa rakentamisessa - Mirja Salmijärvi ym

TRE:957/10.00.01/2022

Valmistelija / lisätiedot:
Virpi Ekholm

Valmistelijan yhteystiedot

Hankepääällikkö Jarmo Viljakka, puh. 040 806 4105, etunimi.
sukunimi@tampere.fi, koordinaattori Elina Kalliohaka, puh. 040 486 4918,
perusopetusjohtaja Kristiina Järvelä, puh. 040 800 4678
varhaiskasvatusjohtaja Elli Rasimus, puh. 050 523 7386

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Hanna Sandström, puh. 040 750 1876, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi hyväksyttiin toivomusponssi:

Pilotoidaan yhdessä päiväkotitai koulukohteessa osallistamisen normaalikäytäntöjen lisäksi suunnittelijavetoista neljän työpajan sarjaa. Työpajojen aiheet ja ajankohdat sovitaan yhdessä suunnittelijoiden ja käyttäjien edustajien kanssa. Kokeilun perusteella arvioidaan työpajatyöskentelyn toimivuutta ja niiden jatkokäytön tarpeellisuutta tulevaisuuden hankkeissa.

Esittelijä: Teppo Rantanen, Johtaja

Päätösehdotus

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Mirja Salmijärven ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Kokouskäsitely

Mirja Salmijärvi teki seuraavan toivomusponsiehdotuksen:
Pilotoidaan yhdessä päiväkotitai koulukohteessa osallistamisen normaalikäytäntöjen lisäksi suunnittelijavetoista neljän työpajan sarjaa. Työpajojen aiheet ja ajankohdat sovitaan yhdessä suunnittelijoiden ja käyttäjien edustajien kanssa. Kokeilun perusteella arvioidaan työpajatyöskentelyn toimivuutta ja niiden jatkokäytön tarpeellisuutta tulevaisuuden hankkeissa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Pekka Salmi, Anne Liimola ja Petri Siuro kannattivat Salmijärven ehdotusta.

Lautakunta hyväksyi yksimielisesti Salmijärven toivomusponsiehdotuksen.

Perustelut

Valtuutettu Mirja Salmijärvi esitti 31.1.2022 jättämässään valtuustoaloitteessa, että julkisten toimintojen tuottamisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että toiminnoille varatut tilat ovat terveellisiä, turvallisia, toimivia ja viihtyisiä. Jotta näihin tavoitteisiin päästään, tulee loppukäyttäjiä johdonmukaisesti osallistaa suunnitteluun. Aloitteessa esitettiin myös, että jokaisen rakennus- ja perusparannushankkeen lopputilitykseen sisällytetään osallistamisraportti.

Annettua vastinetta käsiteltiin 17.5.2022 asunto- ja kiinteistölautakunnassa, josta asia palautettiin uudelleen valmisteluun. Tämä täydennetty vastine on laadittu yhdessä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen johdon kanssa.

Kaupungilla on jo nyt käytössä monipuolisia osallistamisen tapoja ja niitä kehitetään saatujen palautteiden pohjalta. Päiväkotij- ja kouluverkko- osallistamisessa on osallistettu oppilaita ja huoltajia. Päiväkotij- ja koulurakentamisessa noudatetaan päiväkotien ja koulujen suunnitteluohjetta. Suunnitteluohjeen tekovaiheessa on osallistettu rakennushankkeissa mukana olevat osapuolet: varhaiskasvatus, perusopetus, sotepalvelut, nuoriso- ja liikuntapalvelut, työsuojelu, Pirkanmaan Voimia Oy, pelastuslaitos, ympäristönsuojelu, Tampereen Tilapalvelut Oy ja Tampereen Infra (piha-alueet).

Suunnitteluohjeessa on huomioitu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa esitetyt vaatimukset tiloille (OPS 2014, luku 4.3) sekä varhaiskasvatuslain vaatimukset tiloihin liittyen on huomioitu: varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen, lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys.

Kaikissa päiväkotien ja koulujen rakennushankkeissa ovat mukana opetusjohtaja ja rehtori/palvelupäällikkö ja päiväkodin johtaja tarveselvitysvaiheen alusta alkaen. He pystyvät huomioimaan toiminnan ja pedagogiikan vaatimuksia tilojen suhteen. Osallistaminen on osa päiväkodin johtajan ja koulun rehtorin perustyötä. Rehtori/päiväkodin johtaja osallistaa sekä henkilöstöä että oppilaita/lapsia ja huoltajia suunnittelu- ja rakennusvaiheissa. Lasten osallistaminen mahdollistetaan oppilaille ja lapsille sopivalla ja ymmärrettävällä tavalla, kuten kuvien ja toiminnallisten menetelmien avulla. Lasten ja oppilaiden osallisuus ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintakulttuurin keskiössä.

Osallistaminen kuuluu päiväkotien ja koulujen kehittämiseen, koskee se pedagogiikkaa, oppimisympäristöjä tai toiminnan kehittämistä. Osallistamisessa esiin nousseita asioita huomioidaan suunnittelussa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kaikessa suunnittelussa on kuitenkin otettava huomioon kaupungin aiemmat strategiset päätökset ja taloudelliset resurssit. Suunnittelua määrittävät ja ohjaavat myös olennaiset tekniset ratkaisut sekä kaavamääräykset.

Suunnitteluprosessissa on mukana tarveselvitysvaiheesta lähtien myös pääsuunnittelija ja arkkitehti, jonka rooli kokonaisuuden hallinnassa ja käyttäjien kuulemisessa on merkittävä. Suunnitteluvaiheessa pääsuunnittelija osallistaa käyttäjiä tilojen ja niiden toiminnallisuuteen ja työturvallisuuteen liittyvien yksityiskohtien osalta. Suunnitteluun liittyvä osallistaminen sisältyy käytettävän konsultin kokonaispalkkioon ja on siten osa normaalia suunnitteluprosessia. Pääsuunnittelijan rooli ja vastuut hankkeessa on määritetty maankäyttö- ja rakennuslaissa.

Perusopetuksen/varhaiskasvatuksen työsuojeluvaltuutettu osallistuu kohteen suunnitteluun jo tarveselvitysvaiheesta lähtien yhtenä käyttäjän edustajana. Liikuntapalveluista mukana on sisäliikuntapaikoista vastaava liikuntapäällikkö, joka ottaa kantaa liikuntaan liittyviin tiloihin sekä iltakäytön toiminnallisiin vaatimuksiin. Kouluterveys- ja oppilashuollon edustajat ovat mukana tarveselvitysvaiheesta alkaen, kuten myös kaupungin palvelurakennuksien ruokahuollosta ja puhtaanapidosta vastaava Pirkanmaan Voimia Oy:n edustaja. Ateria- ja puhtauspalveluiden loppukäyttäjää rakennushankkeissa edustavat Pirkanmaan Voimian palveluasiantuntijat sekä palvelutuotannon esihenkilöt.

Pirkanmaan Voimia Oy määrittää ruokasalin, keittiön ja siivoustilojen tilojen reunaehdot sekä ottaa kantaa kohteiden siivottavuuteen. Kohteiden tekniset reunaehdot määrittää Tampereen Tilapalvelut Oy:n asiantuntijat.

Yksi suunnitteluohjeiden keskeisistä tavoitteista on tuottaa muuntojoustavia tiloja, jotka vastaavat myös tulevaisuuden tarpeisiin lapsi- ja oppilasmäärien muuttuessa tulevaisuudessa ilman merkittäviä tilamuutoksia. Tämä tukee osaltaan Tampereen kaupungin hiilineutraalisuustavoitteita. Rakennuksen käyttäjäkohtainen tilojen optimointi tuottaisi osaltaan haasteen kohteen elinkaaren hallinnalle, eikä muuntojousto välttämättä toteudu. Suunnitteluohjeen mukainen rakentaminen mahdollistaa myös palveluverkon tasapuolisuuden. Palvelurakennusten laatutaso on sama riippumatta kaupunginosasta tai alueesta.

Osa hankkeista edellyttää asemakaavamuutosta. Asemakaavahankkeissa osallisilla on mahdollisuus ottaa kantaa suunnitelmiin. Osallisia ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueen maanomistajat, he, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa ja viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnitelmassa käsitellään. Olipa kyseessä liikeyritys, yksityinen ihminen, yhdistys tai jokin muu yhteisö, kaikki voivat olla osallisia kaavan laatimiseen. Osallisella tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaan olla mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

vaikutuksia ja ennen kaikkea lausua mielipiteensä asiasta, mielellään jo työn alkuvaiheessa.

Valtuustoaloitteessa esitetään osallistamisen toteutusvastuun siirtämistä yksikön johtajilta suunnittelijoille ja muille alan toimijoille, joilla on asiaan liittyvä erityisosaaminen.

Kohteissa, joissa osallisina on useita eri käyttäjäryhmiä ja joissa toiveiden yhteensovitus ja osallistaminen on muuten tunnistettu haasteeksi, on käytetty kaupungin puitesopimuksen mukaisia palvelumuotoilijoita. Palvelumuotoilun lisäkustannus hankkeessa on hankkeen ja toimeksiannon laajuudesta riippuen keskimäärin noin 40 000 euroa. Investointiohjelman mukaisesti hankkeita käynnistetään keskimäärin kymmenen kappaletta. Osallistamisen kustannusten suuruusluokka olisi arvion mukaan noin 400 000 euroa vuodessa riippuen hankkeiden määrästä ja laajuudesta. Raportointi kasvattaa osaltaan osallistamisen kustannuksia, eikä sisälly tähän arvioon.

Erillinen osallistamisprosessi tulisi hoitaa ennen hankkeen käynnistymistä ja sille tulisi hankkeesta riippuen varata aikaa noin neljästä kuuteen kuukauteen. Erityisesti aikataulun suhteen kriittisissä hankkeissa (sisäilmakohteet) tämä saattaa viivästyttää hankkeen aloitusta ja sitä kautta kasvattaa kustannuksia (mm. väistötilojen vuokra-ajan pidentymisen muodossa).

Tekeillä on käsikirja, jossa osallistamisen prosessia avataan päiväkodin johtajille ja rehtoreille. Käsikirjassa kerrotaan, missä vaiheessa ja keitä osallistetaan, annetaan esimerkkejä, miten voidaan osallistaa ja miten asia dokumentoidaan. Lisäksi avataan rakennushankkeiden eteneminen päätöksenteossa. Huomioitavaa on, että osallistamisen tavat vaihtelevat jatkossakin eri rakennushankkeissa.

Vuoden 2022 aikana on otettu käyttöön malli, jossa kerätään palautetta valmistuneista (vähintään noin vuoden käytössä olleista) kohteista käyttäjiltä, asiakkailta ja ylläpidolta. Kyselyistä saadaan tietoa mm. osallistamisen toteutumisesta. Jatkossa kyselyt tulevat olemaan osa prosessia. Vastausten perusteella kehitetään edelleen toimintaa ja käytänteitä rakennushankkeissa.

Tiedoksi

kh

Liitteet

1 Valtuustoaloite – Mirja Salmijärvi ym.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§125

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)